

telefonía (TIC)

Als dos grans avanços del segle XIX, com va ser el ferrocarril, amb titularitat privada, i els telègrafs (vegeu **telegrafia TIC.**), amb titularitat pública, que van revolucionar el transport i la transmissió de notícies, Espanya va arribar una mica retrasat comparat amb la resta del món. El mateix va passar amb la telefonía, encara que les línies elèctriques, el telèfon i la ràdio van representar un gran avanç de les telecomunicacions.

El telèfon (vegeu **telèfon, TIC.**) va començar a desenvolupar-se gràcies a les comunicacions per cable en Anglaterra. Desgraciadament, va ser per motiu de la Primera Guerra Mundial que la telefonía es va beneficiar del desenvolupament de la ràdio i de la investigació de la transmissió elèctrica. A l'any 1910 i abans de la Guerra, els països europeus que tenien una utilització major del telèfon eren Gran Bretanya, Suïssa, Bèlgica i Holanda. I Espanya, com ara, també estava a la cua junt amb Portugal i Grècia.

A Espanya evitaven l'extensió de les línies telefòniques, entre altres coses, per a protegir el telègraf, que era de titularitat pública. També, fins que la tecnologia no va estar preparada, no eren viables les xarxes a llarga distància pels seus elevats costos.

A pesar de què els avanços i estudis a Catalunya a la dècada de 1870 podrien haver dut un gran impuls, i la primera trucada telefònica va ser realitzada pels Dalmau a 1877 entre el Castell de Monjuïc i la Ciutadella de Barcelona, entre Barcelona i Girona, o entre Barcelona i Saragossa amb la línia telegràfica del Ferrocarril, es constata que finalment no va ser així i Espanya va ocupar posicions molt modestes en la telefonía mundial. Sobretot, l'arranc es va produir amb molta lentitud.

Des de 1902 fins a 1914, va anar creixent la quantitat de telèfons instal·lats. A partir de 1914 la xarxa espanyola creix a un ritme més intens, sobretot a grans ciutats com Barcelona i València, que des de 1885 fins a 1925 es va multiplicar per més de cent l'augment.

Curiosament, a l'any 1914 va ser quan es va inaugurar la línia de ferrocarril entre La Vila Joiosa i Dènia, que passava per Benidorm. Les línies de Ferrocarril suposaven la primera línia de

comunicació entre pobles i ciutats. A la província d'Alacant, a 1920, el telèfon tenia 2191 abonats d'un total de 82704 en tot el país. L'avanç no era molt ràpid però a partir de 1924 el creixement va ser més ràpid, segons el nombre de números de telèfon.

Cal tindre en compte que l'expansió del telèfon a Espanya va sofrir desequilibris territorials i no va ser homogènia. Tant Guipúzcoa, degut a l'impuls industrial de la Guerra a Europa, i Catalunya, especialment Barcelona, també afavorida pel conflicte bèl·lic, van tindre una bona posició i van evolucionar més ràpidament.

A principis del segle XX, els països europeus es mostraven dividits segons la forma de voler gestionar les empreses telefòniques, i no sabien si fer-ho amb monopolis estatals o amb ampli control estatal sense arribar al monopoli. Després d'haver cedit l'explotació a empreses privades, alguns estats compraven el monopoli a estes companyies privades.

A Espanya, tenint el compte que el Ferrocarril era de titularitat privada i els Telègrafs de titularitat pública, no estava clar com es gestionaria la xarxa telefònica. L'any 1884 un Real Decret va establir el monopoli del servei telefònic a favor de l'Estat. No obstant, dos anys més tard es va autoritzar la seua explotació per particulars.

Van haver molts canvis i diferents solucions. Existia un sistema de concessions i concessionaris per regions, i es deixava a mans del concessionari la decisió dels equips i això implicava no arribar a una uniformitat en tot el país. Els diferents criteris, la limitació temporal i les elevades tarifes desalentaven a empreses i abonats, ja que no garantia una rentabilitat segura. El fet que no tingueren un pla clar d'actuació a tota Espanya va provocar, com a resultat, una limitació de l'expansió del telèfon a Espanya. I tota esta actitud, va provocar recels cap a la nova tecnologia, que no ajudaven en absolut a la seua evolució i posterior expansió. En aquella època, evolució significava perill.

Fins i tot, ciutats claus en el desenvolupament, com eren Madrid, Barcelona o Bilbao, van sofrir grans retrasos en la concessió d'estes xarxes. La descoordinació entre diferents organismes de l'Administració va fer que existiren desigualtats

també dins de diferents zones del país. Contrastava massa un pla d'implantació nacional amb iniciatives diferents dels concessionaris locals.

Van aparéixer multitud d'empreses concessionàries, sobretot a Catalunya. Primer es va fundar la Sociedad de Teléfonos de Madrid, que va fracasar. Després, altres empreses catalanes com la *Sociedad Española de Electricidad (SEE)* i *Telefonía, Fuerza y Luz Eléctrica, Cía General de Electricidad*, es van crear a 1881, amb el resultat de combinar el negoci elèctric amb el telefònic. Va ser Barcelona qui va ser l'epicentre de les principals iniciatives en telefonía. En 1890 es va fundar la *Sociedad General de Teléfonos (SGT)*, que va constituir una implantació definitiva al mercat barcelonés, a pesar de les dificultats financeres, ja que es recolçava sobretot en inversors locals i van ampliar la demanda a titulars de carrers públics, estacions oficials, centres de beneficiència, redaccions de periòdics, etc. Després apareix la *Telefonía del Vallés*, que va aconseguir estendre's per tota la frontera pirenaica. Més tard, des de Madrid es van fer les gestions per què apareguera la *Cía Madrileña de Teléfonos (CMT)*, del mateix propietari que la SGT i així connexions familiars i financeres va fer que s'estenguera cap a la capital del país també, companyies que pràcticament es van fusionar.

Eren dos qüestions diferents les xarxes urbanes, que sent locals produïen monopolis locals, i les xarxes interurbanes, que intentaven connectar diferents poblacions. Els criteris no eren els mateixos i el govern no volia que es concentraren les línies interurbanes en una única empresa, per donar opció a empreses més petites. Va dividir el territori en quatre districtes (dels sis que componien la xarxa telegràfica). En conseqüència, les empreses van reaccionar intentant agafar les titularitats de les xarxes urbanes i esta situació comprometia la interconnexió.

La decisió d'impulsar les línies interurbanes va crear una dinàmica de govern en dues direccions: compra de xarxes i pactes amb companyies petites. La *Compañía Peninsular de Teléfonos (CPT)* va adquirir les xarxes de Bilbao, Santander, Madrid, Zaragoza, Sabadell-Tarrasa i Mataró. I la Sociedad de Teléfonos de Madrid va adquirir la xarxa urbana. A l'adquirir, la CPT la xarxa de Saragossa, que permetia connectar Madrid, el Nord i el Llevant, va lograr controlar la xarxa interurbana general d'Espanya, amb ampliacions de capital i molts moviments financers,

tal qual conquesta del país es tractara.

Es va produir un gir a tot este procés quan en 1924, el govern dictatorial de Primo de Rivera va adjudicar el servei telefònic en monopoli a una sola entitat. Al pla va ser dissenyat per la *International, Telegraph and Telephone Co. (ITT)* que va voler crear una xarxa telefònica internacional que rivalitzara i competira amb la *American Telephone and Telegraph (ATT)*. La ITT va adquirir empreses que havien estat decisives per a la telefonía a Espanya fins el moment, com la SGT o la CMT i també la CPT. I així, en abril de 1924, i recolçat per els bancs Urquijo i Hispano Americano, es va formar la *Compañía Telefónica Nacional de España (CTNE)*. El 25 d'agost de 1924 va ser la CTNE, davant de dos empreses estrangeres aspirants, qui va tancar amb l'estat un contracte amb el que obtenia el monopoli del servei telefònic i el control absolut del sumistre de material. Tenia, fins i tot, facultat per expropiar terrenys per a les obres necessàries. Als 3 dies de signar el contracte, la CTNE va cedir a la ITT tots els seus drets i esta, va comprar la majoria del capital de l'empresa. A banda de ser una estratègia minuciosament calculada, l'adquisició del monopoli finalment per la ITT va fer què Espanya afrontara el repte de la telefonía moderna amb línies noves i diferents a la resta de països europeus.

Per una altra banda, el fet de què fóra finalment la ITT la que tinguera el monopoli també de la fabricació i distribució de material, va limitar totalment un desenvolupament de la indústria local en eixe sentit, encara que empreses nacionals com la SGT o la *Sociedad Española de Electricidad* ja havien pretès fabricar els aparells i equips telefònics, però sense èxit, degut a crisis d'empreses, a la lentitud i a què les companyies estrangeres imposaven els equips que els convenia. Per tant, la major part del material venia de fora. Per eixa raó, Espanya es va convertir en un dels principals importadors d'equips de telecomunicacions de l'aquella època. Encara que la CTNE va crear la *Standard Eléctrica* amb senyes nacionals, no era més que un apèndix de la ITT i la indústria americana, ja que era finalment la ITT qui imposava l'equip a utilitzar en cada cas.

És representatiu que un dels primers informes que va redactar la ITT sobre la situació telefònica a Espanya era: atrassat, amb falta de connexió i amb una deficient qualitat de servei.

Entre 1924 i 1945, la tensa situació política espanyola no va afavorir l'expansió de la tecnologia i se

mostrava molt reticent a la concessió, encara que Solomon Behn, que va estar des del principi de la concessió, va ser la peça fonamental del funcionament de la ITT.

La situació a 1924 a Benidorm, segons la Carta Telegràfica Espanyola (vegeu **telegrafia TIC.**), era la següent: hi havia una estació de servei limitat telegràfic, mentrestant que en Altea, Callosa d'en Sarrià o La Vila Joiosa el servei era telegràfic i telefònic, ja que estes poblacions ja tenien oficines telegràfiques a l'any 1891. L'estació de servei permanent més propera era la de Xàbia. Des de Xàbia també sortien cables submarins pel Mar Mediterrani. Fins a Benidorm arribaven línies telegràfiques per carretera que venien des de la secció d'Alacant, on hi havia un enllaç i que també passava per l'estació de La Vila Joiosa. El centre telefònic més proper es trobava a Dénia que disposava d'una estació amb servei complet.

En 1928 va ser quan es va inaugurar el servei telefònic entre Espanya i Estats Units. Entremig d'eixos anys i abans de començar la Guerra Civil Espanyola s'inaugura a Benidorm el 4 d'agost de l'any 1934 el centre telefònic de Benidorm.

Entre 1945 i 1965, la demanda telefònica del país es va multiplicar per 5. Concretament, i ací a Benidorm, es va multiplicar molt més perquè eixos eren els anys en els que el turisme estava ja transformant aquell Benidorm en el Benidorm turístic i que necessitava més infraestructures i també més comunicacions. L'any 1946 es va plantejar en l'empresa un nou replantejament de tarifes, ja que Espanya venia d'època de penúries i este tema preocupava tant a empresaris, particulars i autoritats. L'any 1956 es va ampliar el cable telefònic entre Madrid-Saragossa-Barcelona, com a objectiu principal de prolongar els circuits de la base de la NASA.

A Benidorm, durant el sessió plenària de l'Ajuntament del 6 de Juny de 1959 es dona conter d'un escrit de la Cía de Ferrocarriles Estratégicos y Secundarios de Alicante sobre la necessitat d'instal·lació d'un telèfon públic a l'estació de Benidorm. Es va acordar sol·licitar-lo a la Delegación de la *Compañía Telefónica Nacional (CTNE)* en València.

A l'any 1961 i després de moltes negociacions amb els propietaris de la casa destinada a l'ús de l'Edifici de *Correus i Telègrafs* (vegeu Edifici de Correus i

Telègrafs, TIC.) i la seua compra, s'informa a la *Direcció General de Correus i Telecomunicacions* de la seua construcció, situat al carrer José Antonio. És significatiu el nom de la Direcció General canviant el nom de *Correus i Telègrafs*, donada la importància de la telegrafia en favor de la telefonía. La titularitat pública o privada del Servei de Telègrafs no va estar clara a Benidorm, ja que a març de 1962 era el Cap de l'estació Telegràfica de Benidorm i va sol·licitar que fóra l'Ajuntament qui assumira l'import de l'electricitat consumida pel servei i dependències de l'oficina de Telègrafs. Així va ser aprovat el 22 de febrer de 1962 a la sessió plenària de l'Ajuntament. Tampoc estava clar si les despeses de l'edifici havia de fer-les l'ajuntament o la CTNE.

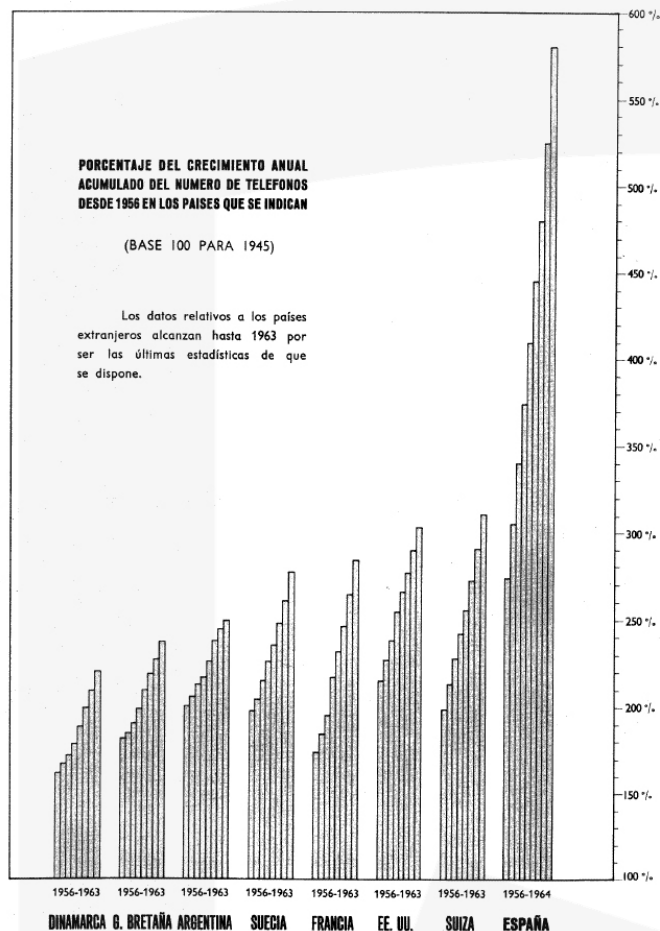
És l'any 1964 quan Benidorm passa a formar part de la Xarxa Automàtica Provincial d'Alacant. L'evolució des de la dècada dels 50 fins a mitjans dels 60 va ser decisiva així com es pot veure als següents gràfics publicats per la *Compañía Telefónica Nacional de España* en la seua memòria de l'exercici de 1964.

Teléfonos en servicio en distintos países

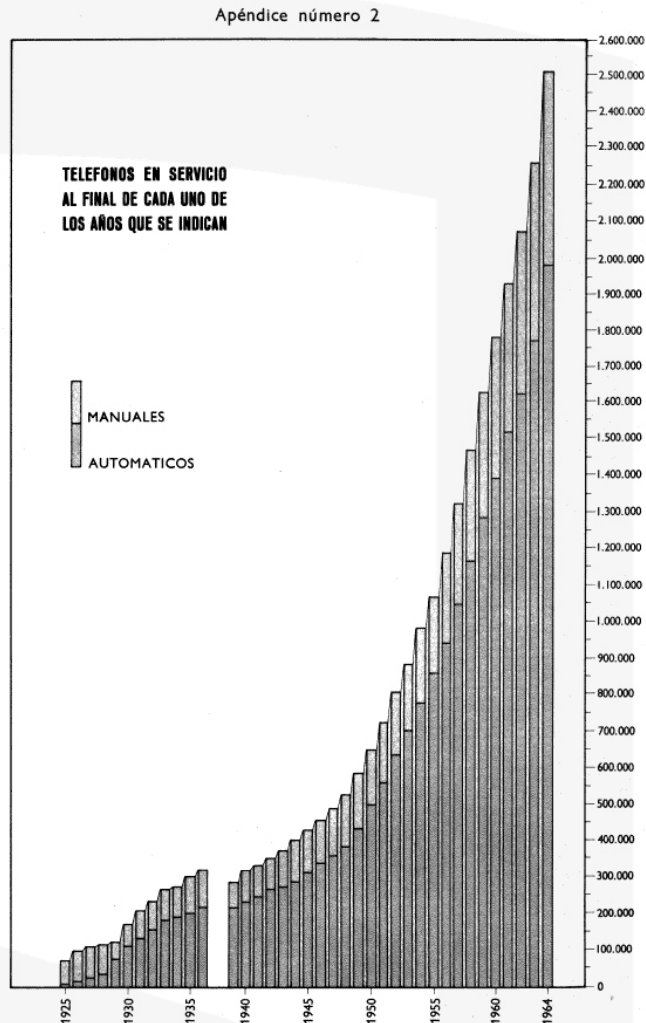
1.º DE ENERO DE 1964

PAISES	TELÉFONOS EN SERVICIO	TELÉFONOS POR CIENT HABITANTES	% DE TELÉFONOS AUTOMÁTICOS
EUROPA			
Mónaco	10.600	48,18	100,0
Suecia	3.222.699	42,25	95,0
Suiza	1.997.957	33,95	100,0
Liechtenstein	5.718	31,77	100,0
Dinamarca	1.247.958	26,34	62,0
Islandia	47.938	25,64	75,2
Noruega	838.223	22,77	75,6
Luxemburgo	67.899	20,76	100,0
Gran Bretaña (Marzo 1964)	9.345.000	17,41	89,0
Holanda	2.035.258	16,80	100,0
Finlandia	738.785	15,98	86,4
Bèlgica	1.370.848	14,70	93,7
Gibraltar	3.497	14,57	100,0
Alemania, República Federal	7.599.571	13,12	99,9
Austria	866.275	12,04	94,3
Francia	5.336.374	11,09	83,8
Italia	5.056.947	9,99	97,3
Checoslovaquia	1.298.766	9,27	85,7
Alemania, República Democrática	1.515.271	8,82	97,8
Espanya (Diciembre 1964)	2.534.113	8,05	79,3
Irlanda	192.558	6,78	75,0
San Marino	1.415	6,56	100,0
Malta (Marzo 1964)	20.834	6,41	95,6
Andorra	700	6,36	0,0
Portugal	485.177	5,35	76,7
Hungria	505.198	5,00	72,8
Grecia	356.378	4,19	94,6
Polonia	1.088.686	3,52	80,1
U. R. S. S.	6.502.000	2,87	60,0
Bulgaria	225.400	2,78	57,0
Rumania	376.700	2,00	76,0
Yugoslavia	330.400	1,72	84,0
Turquia	286.450	0,95	79,2
Albania	6.000	0,34	50,0
AMERICA			
Estados Unidos	84.167.000	44,26	98,9
Canadá	6.664.000	34,89	93,5
Puerto Rico	172.009	6,77	96,3
Uruguay	169.463	6,90	82,1
Argentina	1.425.002	6,50	88,9
Cuba	223.745	3,08	92,7
Venezuela	242.264	2,93	96,4
Chile	235.046	2,83	83,0
Colombia	372.217	2,44	97,5

Telèfons en servei en distins països d'Europa i Amèrica, 1964 / Compañía Telefónica Nacional de España

Creixement anual des de 1956 a 1964 en diferents països, 1964 / Compañía Nacional Telefónica de España

Telèfons en servei (manuels i automàtics (des de 1925 fins a 1964) en Espanya, 1964 / Compañía Nacional Telefónica de España

Diccionari de Benidorm